

ประชานิยม : ประสบการณ์ในต่างแดน ?

บุษอริ ยี่หะ **

Populism เป็นที่รู้จักและใช้กันมากในสังคมไทยปัจจุบันหลังจากที่มีการแปลคำนี้ว่า ประชานิยม เพื่อเรียกขานนโยบายของรัฐบาลพรรคไทยรักไทย อย่างไรก็ตาม ในแวดวงวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์ความหมายของทฤษฎีหรือแนวคิดต่าง ๆ ที่ได้รับการนำเสนอและนำมาใช้ นั้นมักจะไม่สามารถหาข้อสรุปที่เฉพาะเจาะจงเป็นหนึ่งเดียวกันได้ และนำไปสู่การอภิปราย ถกเถียงกันอยู่เสมอ Populism ก็แจกเช่นเดียวกับทฤษฎีหรือแนวคิดอื่น ๆ ที่ความหมายพร่ามัว สิ้นไหลไปมา ทำให้ถูกนำไปใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย (Meny and Surel 2002: 6 ,Roberts 1995: 84)

บทความนี้จึงเป็นความพยายามที่จะทำความเข้าใจความหมายของ Populism ที่นักวิชาการนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ทางการเมืองต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั่วโลก โดยชี้ให้เห็นถึงสาเหตุที่เกิดขึ้นและผลกระทบที่ติดตามมา

แนวคิดประชานิยม

Betz (1998: 4) ให้ความหมายของ populism ว่าหมายถึงรูปแบบของการให้เหตุผล สไตล์ทางการเมือง ยุทธศาสตร์ทางการเมืองและอุดมการณ์ทางการเมืองประเภทหนึ่ง กล่าวคือ เมื่อพิจารณาในแง่รูปแบบการให้เหตุผล ประชานิยมจะเน้นย้ำในเรื่องสามัญสำนึกของประชาชนทั่วไปโดยเชื่อว่าปัญหาต่าง ๆ ในโลกปัจจุบันที่สลบซับซ้อนสามารถแก้ไขได้ไม่ยากด้วยวิธีการง่าย ๆ ที่คนทั่วไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพียงแต่ประชาชนเหล่านี้กลับถูกปิดกั้นโอกาสที่จะทำให้ผู้มีอำนาจทางการเมืองได้รับฟังความคิดเห็นและเข้ามามีบทบาทในทางการเมือง ส่วนในด้านรูปแบบหรือสไตล์และยุทธศาสตร์ทางการเมือง หัวใจหลักของประชานิยมคือ การอ้างว่าได้กระทำในนาม

* ปรับปรุง แก้ไขจากบทความเดิมของผู้เขียนที่เคยนำเสนอและตีพิมพ์เผยแพร่ในการประชุมวิชาการ รัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์แห่งชาติ ครั้งที่ 4 (พ.ศ. 2546) “ประเทศไทยกับการพัฒนาที่ไม่สิ้นสุด : บทบาทที่พึงเป็นของภาคีรัฐ” วันที่ 1-2 ธันวาคม 2546 ณ ศูนย์นิทรรศการและการประชุมไบเทค กรุงเทพฯ จัดโดยคณะกรรมการสภาวิจัยแห่งชาติ สาขารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ

** ประธานโปรแกรมวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา

ของความคิดเห็น ความต้องการหรือความรู้สึกของคน
ธรรมดาสามัญทั่วไป และระดมความคับข้องใจของ
พวกเขาเหล่านั้นต่อต้านศัตรูฝ่ายตรงข้ามที่เชื่อว่าเป็น
ผู้มีส่วนสำคัญต่อสภาพการดำรงอยู่ของพวกเขาใน
ปัจจุบัน รูปแบบและกลยุทธ์ของการเมืองแบบนี้จึง
ต้องสร้างศัตรูหรือชี้ตัวศัตรูให้ประชาชนเห็น และ
ประการสุดท้ายในด้านอุดมการณ์ ยึดมั่นในจริยธรรม
การทำงานหนักเห็นว่าการทำงานอย่างแข็งขันของคน
ธรรมดาสามัญทั่วไปเป็นสิ่งที่สร้างคุณค่าและความ
มั่งคั่งให้แก่ชุมชน ในขณะที่เดียวกันปฏิเสธสภาพการณ์
ทางสังคม เศรษฐกิจและระบบการเมืองที่ดำรงอยู่ว่า
รับใช้ผลประโยชน์คนส่วนน้อยมากกว่าคนหมู่มาก จึง
เรียกร้องหาระบบที่เชื่อว่าเป็นประชาธิปไตยที่แท้จริงที่
สามารถกระจายผลประโยชน์ให้กับคนในสังคมได้
อย่างเท่าเทียมกัน

Canovan (2002: 25, 33-34) ให้ข้อสรุปที่ไม่
แตกต่างกันว่า ลักษณะร่วมของกลยุทธ์ทางการเมือง
แบบประชานิยมนั้นคือ การกล่าวอ้างถึงประชาชน และ
อ้างว่าการเมืองการปกครองที่มี ความชอบธรรมนั้น
จะต้องเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ที่
อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชน (popular sovereignty)
และคำนึงถึงเสียงส่วนใหญ่ (majority rule) การ
ตัดสินใจทางการเมืองต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของ
ประชาชน โดยใช้เครื่องมือทางการเมืองที่สะท้อนถึง
เจตนารมณ์ที่แท้จริงของประชาชน เช่น ประชามติ
 เป็นต้น

ในด้านของนโยบายที่พรรคการเมืองใช้ในการ
รณรงค์หาเสียงเลือกตั้งหรือนโยบายของรัฐบาลที่ใช้ใน
การบริหารประเทศโดยเฉพาะนโยบายทางเศรษฐกิจ
ประชานิยมหมายถึงนโยบายที่มี เป้าหมายเพื่อสร้าง
คะแนนนิยมทางการเมืองเป็นหลักสำคัญโดยไม่สนใจ
ที่จะคำนึงถึงความเหมาะสมในทางเศรษฐศาสตร์และ
ระเบียบวินัยทางการคลัง (Kaufman and Stallings,
1991: 38; Sachs, 1990:10)

ปัจจัยหรือเงื่อนไขที่เปิดโอกาสให้นักการเมือง /
พรรคการเมืองใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยม

มาจากบริบทเชิงโครงสร้างในสังคมนั้น ๆ ที่เกิดปัญหา
ในชั้นวิกฤติด้านใดด้านหนึ่ง (Taggart, 2002: 69) ซึ่ง
รวมถึงวิกฤติทางด้านเศรษฐกิจ จนทำให้นักการเมือง
หรือพรรคการเมืองที่มองเห็นปัญหาดังกล่าวฉกฉวย
โอกาสใช้กลยุทธ์ทางการเมืองที่สอดคล้องกับวิกฤติดัง
กล่าว สร้างความสำเร็จทางการเมืองให้กับตนเอง ด้วย
เหตุนี้ แนวคิดนี้จึงถูกนำไปใช้อธิบายอย่างแพร่หลาย
ในด้านต่าง ๆ และในสังคมต่าง ๆ ทั้งสังคมด้อยพัฒนา
สังคมที่กำลังพัฒนาและสังคมอุตสาหกรรมที่ได้รับการ
ยอมรับแล้วว่าระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยได้ลง
หลักปักฐานเป็นที่เรียบร้อยแล้ว

เมื่อเป็นเช่นนี้เราจึงพบว่า กลยุทธ์ทางการเมือง
แบบประชานิยมนั้นสามารถเกิดขึ้นได้ในทุกระบบ
การเมือง (political regime) และทุกระบบเศรษฐกิจ
ทั้งระบอบการเมืองแบบเผด็จการที่ผู้นำบริหาร
ประเทศโดยใช้กำลังอำนาจที่เด็ดขาด ผูกขาดอำนาจ
ไว้ที่บุคคลเพียงคนเดียวหรือคณะเดียวหรือในระบอบ
ประชาธิปไตย ซึ่งแหล่งที่มาของอำนาจมาจาก
ประชาชนโดยผ่านกระบวนการการเลือกตั้งและกลไก
รัฐสภา ในระบบเศรษฐกิจที่อำนาจรัฐผูกขาด
กระบวนการผลิต หรือในระบบเศรษฐกิจทุนนิยมเสรีที่
รัฐปล่อยให้เอกชนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการผลิต
และการกระจายสินค้าและบริการ เนื่องจากกลยุทธ์
ทางการเมืองแบบประชานิยมมีความสัมพันธ์อย่าง
แนบแน่นระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างในสังคมที่เกิด
สภาวะวิกฤติกับผู้นำทางการเมืองที่ฉกฉวยโอกาสจาก
ภาวะวิกฤตินั้นมาเป็นประโยชน์ต่อการขึ้นสู่อำนาจสร้าง
ความชอบธรรมทางการเมืองและรักษาอำนาจทางการเมือง
ของตนเองเอาไว้

กรณีตัวอย่างในภูมิภาคละตินอเมริกา

ในกรณีของประเทศในภูมิภาคละตินอเมริกา
หรืออเมริกากลาง ซึ่งเมื่อก้าวถึงหรืออธิบายถึง
ประชานิยมคนส่วนใหญ่มักนึกถึงประเทศแถบนี้ เมื่อ
พิจารณาปฏิสัมพันธ์ระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างกับ
กลยุทธ์ทางการเมืองของนักการเมืองจะพบว่า

โครงสร้างอำนาจทางการเมืองซึ่งถูกผูกขาดโดยชนชั้นนำทางการเมืองที่เป็นเจ้าที่ดินในชนบท และชนชั้นนำทางการเมืองและการส่งออกมาอย่างยาวนานได้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในยุคทศวรรษปี 1930 เมื่อเกิดกระบวนการกลายเป็นเมือง (urbanization) ที่ขยายตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากชนชั้นล่างที่เป็นกรรมกรในเมืองมีจำนวนมากขึ้นจนกลายเป็นฐานอำนาจทางการเมืองกลุ่มใหม่ในสังคมผู้นำพรรคการเมืองจึงใช้ฐานเสียงของกรรมกรเป็นเครื่องมือในการขึ้นสู่อำนาจ

ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาจากบริบทเชิงโครงสร้างทางด้านเศรษฐกิจและสังคมจะพบว่า ในช่วงทศวรรษปี 1930 และ 1940 ผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจถดถอยทั่วโลกและสงครามโลกครั้งที่ 2 ภูมิภาคละตินอเมริกา ซึ่งได้รับผลกระทบที่ไม่แตกต่างจากภูมิภาคอื่น ๆ ได้เกิดความรู้สึก สึกที่หันมาตระหนักและทบทวนถึงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมของตนเอง โดยเฉพาะความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจกับชาติตะวันตกที่รู้สึกว่าจะถูกเอารัดเอาเปรียบและดูดซับทรัพยากรสร้างความมั่งคั่งให้กับชาติตะวันตกแทนที่จะเป็นสังคมของตนเอง อุดมการณ์ชาตินิยม (nationalism) และการพัฒนานิยม (developmentalism) ได้กลายเป็นอุดมการณ์หลักในขณะนั้น ทั้งนี้ในบรรดานโยบายทางเศรษฐกิจที่เกี่ยวข้องกับกระแสอุดมการณ์ชาตินิยมและพัฒนานิยมที่เน้นการเมืองให้หาเสียงและบริหารประเทศที่สำคัญที่สุดแห่งยุคสมัยที่เสนอให้เป็นทางออกแก่ประชาชนก็คือนโยบายประชานิยม ทิศทางการพัฒนาประเทศภายใต้แนวคิดของนโยบายนี้จึงเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพิงประเทศตะวันตก ซึ่งเป็นการสร้างความเจริญเติบโตจากภายนอก มาเป็นนโยบายการพัฒนาที่เน้นการเจริญเติบโตจากภายในด้วยการใช้นโยบายอุตสาหกรรมแบบทดแทนการนำเข้า (import substitution industry-ISI) กำหนดมาตรการต่าง ๆ เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมจากการแข่งขันของต่างชาติ (protectionism) ผลกระทบของการเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศทำให้ชนชั้นนำเดิมทางการ

เกษตร และภาคการส่งออกซึ่งพึ่งพิงตลาดโลกเป็นหลักได้อ่อนกำลังลง ในขณะที่อุตสาหกรรมเพื่อทดแทนการนำเข้าได้สร้างชนชั้นใหม่ขึ้นมาคือ กรรมกรในเมืองที่มีพลังต่อรองทางการเมืองสูงจากการรวมตัวเป็นสหภาพแรงงาน (Malloy, 1996: 127-128; Sach, 1990: 10-12; Wynia, 1982: 133-138; Corradi 1985: 41-52)

ปรากฏการณ์ดังกล่าวข้างต้นส่งผลต่อการก้าวขึ้นสู่อำนาจของ Juan Peron (1946-1955) ซึ่งใช้พรรค Peronista ที่มีสมาชิกพรรคส่วนใหญ่เป็นกรรมกรอาร์เจนตินาผลักดันตนเองขึ้นสู่อำนาจ บัลลังก์ประธานาธิบดีด้วยการใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยมเป็นเครื่องมือในการเคลื่อนไหวเพื่อขึ้นสู่อำนาจ กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยมจึงเป็นปฏิริยาทางการเมืองที่มีต่อการปิดกั้นหรือขัดขวางการเข้าสู่วงจรรองอำนาจทางการเมืองของชนชั้นอื่น ๆ จากชนชั้นนำที่ควบคุมกฎเกณฑ์ กติกาทางการเมืองมาอย่างยาวนาน

รัฐบาลที่มีลักษณะชาตินิยมของ Peron ประกาศใช้นโยบายที่หวังจะยกระดับอุตสาหกรรมของเอกชนในประเทศให้เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และสกัดกั้นคู่แข่งต่างชาติด้วยการให้รัฐเข้าไปช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ เช่น การตั้งกำแพงภาษี การกำหนดให้ค่าเงินแข็งค่าเพื่อสร้างความได้เปรียบในการส่งนำเข้าสินค้าประเภททุนเพื่อนำมาใช้ในภาคอุตสาหกรรม ขณะเดียวกันก็พยายามกีดกันการลงทุนจากต่างชาติด้วยการใช้มาตรการต่าง ๆ เช่น การห้ามต่างชาตินำรายได้ส่งกลับประเทศและการยึดกิจการต่างชาติมาเป็นของรัฐ เป็นต้น นอกจากนี้ รัฐบาลยังผูกขาดการค้าระหว่างประเทศ เช่นผูกขาดตลาดซื้อขายสินค้าเกษตร ด้วยการซื้อจากเกษตรกรในราคาต่ำแล้วนำไปขายให้กับต่างประเทศในราคาที่สูงมาก รัฐบาลยังยึดธนาคารพาณิชย์เอกชนให้ตกเป็นของรัฐ บรรดากิจการที่เกี่ยวข้องกับการสาธารณูปโภคการสื่อสารโทรคมนาคมทั้งหลายถูกแปลงเป็นของรัฐเช่นเดียวกัน การดำเนินการเช่นนี้ทำให้รัฐบาลสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาประเทศ และบรรลุผลได้อย่างรวดเร็วในการกระจายประโยชน์ของโครงการและมาตรการต่าง ๆ

ปีที่ 9 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม-ธันวาคม 2547

ไปยังกลุ่มกรรมกรในเมือง เกษตรกรและคนยากจนในเขตชนบท ซึ่งถือเป็นการลดทอนอำนาจของนายทุนส่งออกสินค้าเกษตรและชนชั้นนำทางการเกษตรในชนบทที่มีอิทธิพลต่อเกษตรกรมาอย่างต่อเนื่องและยาวนาน

แต่นโยบายประชานิยมของ Peron ต้องประสบกับความล้มเหลวเนื่องจากเผชิญกับจำกัด ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศกล่าวคือ การพึ่งพาการค้าขายสินค้าเกษตรกับต่างประเทศ ซึ่งเป็นแหล่งรายได้สำคัญที่รัฐบาลนำมาใช้ในการดำเนินโครงการต่าง ๆ เพื่อคนยากจนต้องประสบกับอุปสรรคเมื่อราคาสินค้าเกษตรในตลาดโลกตกต่ำ ขณะเดียวกันในช่วงปี 1950-1951 ภายในประเทศเกิดความแห้งแล้งอย่างหนักส่งผลต่อปริมาณและคุณภาพของผลิตผลทางการเกษตร อีกทั้งรัฐบาลยังต้องแบกรับภาระต้นทุนที่สูงมากทางด้าน การนำเข้าเชื้อเพลิงและวัตถุดิบเพื่อส่งเสริมอุตสาหกรรมของประเทศ (Peralta-Ramos 1992: 19; Wynia, 1982: 157-159)

กรณีของชิลี ในสมัยของประธานาธิบดี Salvador Allende ซึ่งปกครองประเทศในช่วงปี 1970-1973 นั้น Larrain and Meller (1991: 175) อธิบายให้เห็นว่ามีลักษณะเป็นประชานิยมภายใต้อุดมการณ์ทางการเมืองแบบสังคมนิยม (socialist-populist) กล่าวคือ มีเป้าหมายต้องการนำสังคมนิยม ไปสู่ความเป็นสังคมนิยม ด้วยการใช้นโยบายเศรษฐกิจที่มีลักษณะประชานิยม โดยเฉพาะในช่วงแรกของการบริหารประเทศ ทั้งนี้ เงื่อนไขทางเศรษฐกิจในยุคสมัยก่อนที่ Allende จะได้รับการสนับสนุนให้เป็นผู้นำประเทศนั้น รัฐบาลในยุคก่อนหน้านั้นมีนโยบายทางเศรษฐกิจในลักษณะที่อนุรักษ์ เนื่องจากมุ่งเน้นรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจด้วยการควบคุมอัตราเงินเฟ้ออย่างเคร่งครัด ในด้านการกระจายรายได้และสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นมีความเชื่อมั่นในทฤษฎีการไหลรินสู่เบื้องล่าง (trickle down) การเติบโตทางเศรษฐกิจในระดับบนของประเทศจะกระจายประโยชน์ไปสู่ประชาชนในพื้นที่ต่าง ๆ ทั้งทั้งสังคมในที่สุด

อย่างไรก็ตาม แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจเช่นนี้กลับไม่สามารถควบคุมอัตราเงินเฟ้อที่เพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ได้ ขณะที่กรรมกรและคนจนโดยทั่วไปมีปฏิกริยาในด้านลบต่อรัฐบาล การชุมนุมประท้วงของกรรมกรเพิ่มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ในปี 1968 มีการประท้วง 648 ครั้ง ปีต่อมาเพิ่มเป็น 1,127 ครั้งและปี 1970 ซึ่งเป็นปีของการเลือกตั้งประธานาธิบดี มีการประท้วงเพิ่มขึ้นสูงถึง 1,580 ครั้ง

รัฐบาลใหม่ภายใต้การนำของประธานาธิบดี Allende ผู้นำพรรค Unidad Popular เห็นว่า โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เป็นอยู่ตกอยู่ภายใต้การควบคุมของชนชั้นนำผู้มีอภิสิทธิ์ในสังคมจำนวนน้อย และเศรษฐกิจพึ่งพาการกำหนดทิศทางของต่างชาติสูงยิ่ง เพราะการนำเข้าเทคโนโลยีจากโลกตะวันตกทำให้เกิดการเลียนแบบการผลิตสินค้า อีกทั้งยังเลียนแบบรูปแบบการบริโภคของโลกตะวันตกอีกด้วย ส่งผลทำให้การผลิตและการบริโภคถูกกำหนดจากภายนอก รูปแบบการผลิตและการบริโภคเช่นนี้คนกลุ่มน้อยในสังคมที่มีฐานะ มีรายได้สูงได้รับประโยชน์ ขณะที่ช่องว่างระหว่างคนรวยและคนยากจนยิ่งห่างมากขึ้นเรื่อย ๆ และอำนาจทางการเมืองก็ตกอยู่ในมือชนชั้นนำที่มีฐานะซึ่งเป็นคนส่วนน้อยด้วยเช่นเดียวกัน

กลยุทธ์ทางการเมืองของพรรคและรัฐบาลภายใต้การนำของผู้นำพรรค Unidad Popular จึงพยายามให้ประชาชนเห็นว่า ตนเองนั้นมีเป้าหมายต้องการสถาปนาระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงให้เกิดขึ้นด้วยการเปลี่ยนแปลงอำนาจจากมือของชนชั้นนำกลุ่มน้อยผู้มีอภิสิทธิ์ในสังคมไปยังกรรมกรและชาวไร่ ชาวนาทั้งหลาย ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินดำเนินการผ่านนโยบายเศรษฐกิจที่ ให้รัฐเป็นกลไกหลักในการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจแทนที่เอกชน โดยมีนโยบายที่สำคัญ ๆ เช่น การยึดกิจการเหมืองแร่หลายประเภท จากบริษัทเอกชนโดยเฉพาะสหรัฐฯ มาเป็นของชาติ การขยายพื้นที่เขตอุตสาหกรรมที่เป็นของรัฐเพิ่มมากขึ้น การปฏิรูปการเกษตร การทำให้นาการพาณิชย์กลายเป็นกิจการของรัฐ การให้รัฐเข้าควบคุมบริษัทค้าส่งและ

การกระจายสินค้า

ผลของการแทรกแซงของรัฐในทางเศรษฐกิจทำให้เศรษฐกิจของชิลีเติบโตอย่างที่ไม่เคยคาดคิดเอาไว้ในปี 1971 ซึ่งถือเป็นขบวนการแรกที่รัฐบาลของประธานาธิบดี Allende บริหารประเทศ ปรากฏว่าคุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้นมาก อัตราการว่างงานลดต่ำลง ผลผลิตสินค้าทางด้านอุตสาหกรรมเพิ่มขึ้นจาก 2% เป็น 13.6% อัตราเงินเฟ้อลดลงจากปี 1970 ที่อยู่ที่ 36.1% เหลือเพียง 22.1% ช่องว่างทางด้านการรายได้ลดต่ำลง การกระจายรายได้ดีขึ้น กรรมกรระดับล่างได้รับค่าจ้างแรงงานที่ดีขึ้นมาก แต่กระนั้นบรรยากาศทางสังคมที่ดีขึ้นในช่วงแรกนั้นก็กลับเลวร้ายลงจากการที่รัฐทุ่มเทงบประมาณเป็นจำนวนมากเพื่อสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจด้วยการจัดทำงานงบประมาณแบบขาดดุล ส่งผลทำให้ในปี 1972-1973 ยอดหนี้สาธารณะเพิ่มสูงขึ้น เงินทุนสำรองระหว่างประเทศลดต่ำลงอย่างรวดเร็ว ดุลบัญชีการค้าเปลี่ยนจากเกินดุลเป็นขาดดุลซึ่งเป็นผลมาจากราคาแร่ทองแดง ซึ่งเป็นหนึ่งในกิจการสำคัญของชาติในตลาดโลกลดต่ำลงอย่างมากเกิดปัญหาเงินเฟ้ออย่างรุนแรงในระดับตัวเลข 3 หลัก สินค้าอุปโภคบริโภคขาดแคลนอย่างหนักทำให้ตลาดมืดขยายตัวไปทั่ว ผลกระทบที่เลวร้ายเหล่านี้ส่งผลทำให้รัฐบาลของ Allende ถูกรัฐประหารและชิลีถูกปกครองโดยรัฐบาลทหารในเวลาต่อมา (Larrain and Meller, 1991: 175-212)

กรณีตัวอย่างในยุโรป

ในภูมิภาคยุโรป พรรคการเมืองที่ใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบเดียวกับพรรคการเมืองในภูมิภาคลาตินอเมริกา ได้รับความนิยมจากประชาชนเช่นเดียวกันภายใต้สภาวะวิกฤติด้านใดด้านหนึ่งที่ประชาชนรู้สึกร่วมกัน เมื่อบริบทเชิงโครงสร้างกับการกระทำสอดคล้องและเอื้ออำนวยซึ่งกันและกันการเมืองในประเทศยุโรปจึงเผชิญกับการท้าทายของพรรคการเมืองที่ใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยมมาใช้เพื่อก้าวขึ้นสู่อำนาจ (Hayward, 1996)

อิตาลีในช่วงยุคแรกของทศวรรษปี 1990 ประชาชนนิยมแพร่สะพัดเข้าสู่การเมืองของอิตาลีอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการเกิดขึ้นของพรรค The Lega Nord (Northern League) ซึ่งมีจุดเริ่มต้นจากการเป็นขบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบประชานิยม (populist movement) มาก่อนหน้านี้ เป็นการรวมตัวของคนจำนวนหนึ่งที่มีภูมิหลังอุดมการณ์ที่หลากหลายแต่เป็นกลุ่มคนที่อยู่นอกหรือชายขอบของการเมืองปกติฐานเสียงของพรรคการเมืองนี้อยู่ที่ภาคเหนือเป็นหลัก เพราะใช้กลยุทธ์ทางการเมืองที่ปลุกเร้าอารมณ์ความรู้สึกคับแค้นใจของประชาชนในแถบนี้ โดยชี้ให้เห็นว่าภาคเหนือซึ่งมีความมั่งคั่งทางด้านทรัพยากรและเป็นพื้นที่ทำการผลิต (productive area) เปรียบเสมือนกระดูกสันหลังทางการผลิตในระบบเศรษฐกิจของอิตาลี โดยเฉพาะอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) กลับถูกกดขี่ทรัพยากรและความมั่งคั่งไปแจกจ่ายยังพื้นที่ภาคใต้ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีผลผลิตต่ำฝ่ายตรงข้ามที่พรรคนี้โจมตีเพื่อแสวงหาเสียงสนับสนุนจึงเป็นคนภาคใต้ และบรรดาผู้อพยพชาวอาหรับและคนผิวดำที่พรรคเชื่อว่าร่วมเข้ามาใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่คนภาคเหนือเป็นผู้สร้าง รวมทั้งสถาบันทางการเมือง (political establishment) และนายทุนธุรกิจอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่ร่วมผลประโยชน์กับพรรคการเมืองที่ครองอำนาจมาอย่างยาวนาน (Betz, 1998: 48-51; Tarchi, 2002: 128) ด้วยเหตุนี้ หนึ่งในนโยบายของพรรค The Lega Nord ก็คือ การเสนอให้อิตาลีปกครองด้วยระบอบสหพันธรัฐแบบเดียวกับสหรัฐอเมริกา เพื่อให้ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจโดยเฉพาะระบบงบประมาณตกอยู่กับรัฐบาลท้องถิ่นในพื้นที่ภาคเหนืออย่างเต็มที่แทนที่จะต้องถูกกระจายไปยังพื้นที่ภาคใต้ที่พวกเขาเห็นว่าไม่มีความเป็นธรรม

การแสวงหาเสียงสนับสนุนดังกล่าวข้างต้น พรรค The Lega Nord ใช้กลยุทธ์การสื่อสารถึงประชาชนโดยทั่วไปด้วยข้อความที่สั้น กระชับ เข้าใจง่าย ตอกย้ำถึงอัตลักษณ์ของคนในชาติเพื่อสร้างความปรองดองสมานฉันท์ สลายการแบ่งแยกออกเป็นชนชั้นต่าง ๆ

ของคนในสังคม ภาษาที่ พรรคนี้ใช้จะเรียกว่าเป็น ภาษาที่คนทั่วไปตามท้องถนนใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อให้เกิดการสื่อสารที่รวดเร็ว และตอกย้ำอยู่เสมอว่า พรรคเป็นของคนทั่วไปไม่ใช่ของใครคนใดคนหนึ่ง ทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมกับพรรคได้อย่างเท่าเทียมกัน (Tarchi, 2002: 125-128)

แต่การเกิดขึ้นของนักการเมืองและพรรคการเมืองแบบประชานิยมที่สร้างความหือหาวและสับสนให้กับ การเมืองของอิตาลีมากที่สุดผู้หนึ่งก็คือ Silvio Berlusconi ซึ่งก่อตั้งพรรค Forza Italia หรือพรรค Go Italy! เมื่อเดือนธันวาคม ปี 1993 ในเดือนมีนาคมปีต่อมาเขาก็สามารถชนะการเลือกตั้ง เพียงแค่ 4 เดือนหลังจาก การตั้งพรรคเขาก็เปลี่ยนฐานะจากนายทุนทางด้านการ สื่อสารโทรคมนาคมมาเป็นนายกรัฐมนตรี เหตุผล สืบเนื่องมาจากกลยุทธ์ทางการเมืองของเขาที่ทำให้ ประชาชนรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกันกับเขา แม้ว่าเขาร่ำรวยเป็นอภิมหาเศรษฐีแต่สามารถสร้างภาพลักษณ์ว่าเป็นคนธรรมดาทั่ว ๆ ไปไม่แตกต่างจากคนเดินดิน กินข้าวแกงทั่วไป ด้วยประโยคที่เขามักตอกย้ำบ่อย ๆ ว่า“ผมเป็นคนเช่นเดียวกับคุณ” และกล่าวอ้างเสมอว่า เป็นผู้แปลความหมายและปกป้องเจตนารมณ์ของ ประชาชน Berlusconi พูดอยู่เสมอว่าเขาเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมืองเพียงชั่วคราวเท่านั้นเพื่อปกป้องประเทศ ให้รอดพ้นจากความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากรัฐบาลพรรค ฝ่ายซ้าย และมักจะปราศรัยด้วยการอ้างว่าประชาชน ทั่วไปถูกหลงลืม ถูกทอดทิ้งโดยพรรคการเมืองและ สหภาพแรงงานฝ่ายซ้าย (Tarchi, 2002: 131-133)

เมื่อพิจารณาจากบริบทเชิงโครงสร้างของอิตาลี เราจะพบเงื่อนไขที่ทำให้การนำกลยุทธ์ทางการเมือง แบบประชานิยมมาใช้แล้วทำให้ประสบความสำเร็จ ทางการเมืองสูงนั้น สิ่งสำคัญประการหนึ่งก็คือ ทศนคติ ทางการเมืองของประชาชนโดยทั่วไปต้องการผู้นำและ รัฐบาลที่มีความเด็ดขาด รวดเร็วและมีประสิทธิภาพใน การแก้ไขปัญหา ซึ่งอาจเป็นเพราะมรดกตกทอดในยุค สมัยฟาสซิสต์จากการปกครองของมุสโสลินียังคงหลง เหลืออยู่ในปัจจุบัน ส่งผลทำให้เกิดความเชื่อมั่น

ศรัทธาในตัวผู้นำมากกว่าความสมเหตุสมผลและ ความเป็นไปได้ของนโยบายที่นักการเมืองใช้หาเสียง ใน ขณะเดียวกันเกิดความไม่ไว้วางใจต่อพรรคการเมือง และชนชั้นนำทางการเมืองที่เป็นอยู่ รวมทั้งมี ความปรารถนาที่ต้องการจัดระเบียบสังคมใหม่ให้ก้าวพ้น จากความขัดแย้งทางอุดมการณ์หรือชนชั้นอย่างที่เป็น มา บริบทเชิงโครงสร้างเช่นนี้ทำให้ Berlusconi ผลักดัน ตนเองจนประสบความสำเร็จได้ (Tarchi, 2002: 135-137)

ในกรณีของฝรั่งเศส นักการเมืองหลายประเภท ต่างพรรค ต่างอุดมการณ์แต่กลับใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยมเพื่อชนะการเลือกตั้งและรักษา อำนาจ เช่น ประธานาธิบดี Charles De Gaulle มักใช้ ประชาธิปไตยเป็นเครื่องมือในการรักษาอำนาจแสวงหา ความชอบธรรมจากประชาชนอยู่เสมอ (Surel, 2002: 140-141) หรือ Jean-Marie Le Pen ผู้นำพรรค Front National (FN) เสนอนโยบายควบคุมผู้อพยพ พื้นฟู ระเบียบและกฎหมาย ลดการแทรกแซงของรัฐ ปกป้อง ค่านิยมดั้งเดิม เช่น ชาติ ครอบครัว การศึกษาและ การใช้แรงงานคน ซึ่งนโยบายทั้งหมดมีลักษณะที่เรียกว่า ประชาธิยมแห่งชาติ (national populism) เป้าหมาย หลักก็คือ ปกป้องค่านิยมและอัตลักษณ์ของชาติ ฝรั่งเศสต่อต้านศัตรูทั้งจากภายในและต่างชาติ โดยเฉพาะผู้อพยพชาวอาหรับและมุสลิม และดึงอำนาจที่ ตกอยู่ในมือของผู้นำ และสถาบันทางการเมืองกลับ คืนสู่ประชาชน ด้วยการให้เครื่องมือของประชาธิปไตย โดยตรง (direct democracy) อย่างเช่น การใช้ประชา ธิปไตย (Mayer, 1998: 16-17) หรือประธานาธิบดี Jacques Chirac ผนวกรวดหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีในปี 1995 ด้วยการนำกลยุทธ์เสนอตัวเองว่าเป็นทางเลือกใหม่ แยกออกจากชั่วคราวเมืองเดิมระหว่างพรรคอนุรักษ นิยมกับพรรคฝ่ายซ้าย ปลุกเร้าผู้มีสิทธิเลือกตั้งใน ประเด็นอำนาจอธิปไตยเป็นของประชาชน กล่าว หารว่าวิธีการปกติทางการเมืองที่เป็นอยู่และชนชั้น นำทางการเมืองไม่สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ขณะ เดียวกันก็เสนอว่าตนเองจะนำพาชาติหวนกลับไปสู่ ประเทศฝรั่งเศสที่มีความสุขเหมือนในอดีตอีกครั้ง

เช่นในยุคสมัยทศวรรษแห่งความรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจปี 1960 (Surel, 2002: 149-151)

สาเหตุที่ทำให้ให้นักการเมืองหลายประเภท ต่างอุดมการณ์ของฝรั่งเศสหันมาใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยมเป็นผลสืบเนื่องจากบริบทเชิงโครงสร้างที่เปลี่ยนแปลงไปกล่าวคือ

ในด้านรัฐธรรมนูญ ในยุคสาธารณรัฐที่ 5 (Fifth Republic) ข้อกำหนดของรัฐธรรมนูญที่ ประธานาธิบดี De Gaulle เป็นผู้มีส่วนสำคัญในการร่าง ได้ให้สถานะพิเศษแก่ประธานาธิบดี หลังจากที่มีการเมืองในระบบรัฐสภาในยุคสาธารณรัฐที่ 4 (Fourth Republic) พังทลายลง ระบบพรรคการเมืองไม่ทำงานส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและเสถียรภาพของรัฐบาล ประธานาธิบดี De Gaulle จึงไม่เชื่อถือในระบบรัฐสภา และดูแลพรรคการเมือง ดังนั้นเมื่อประธานาธิบดี De Gaulle หวนกลับมาใช้อำนาจเขาจึงใช้วิธีติดต่อสื่อสารกับประชาชนโดยตรงอยู่เสมอโดยใช้ประจําติสอบถามความต้องการของประชาชน ทั้งเพื่อสร้างความชอบธรรมให้กับตนเองและจากความเชื่อในเรื่องอำนาจอธิปไตยของประชาชน

ในด้านระบบพรรคการเมืองได้เกิดพัฒนาการที่มีความสัมพันธ์และเอื้ออำนวยต่อการใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยม เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านอุดมการณ์และความภักดีที่มีต่อพรรคการเมืองที่วางอยู่บนฐานความคิดเรื่องชนชั้นจากการเติบโตทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้เกิดชนชั้นกลางจำนวนมาก และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทางสังคม วัฒนธรรมที่เป็นผลมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ทำให้ระบบพรรคการเมืองที่แบ่งแยกตามอุดมการณ์ฝ่ายซ้ายกับฝ่ายขวาเกิดการเปลี่ยนแปลงโดยเฉพาะเมื่อเกิดการก่อตั้งพรรค Greens และพรรค National Front ขึ้นมา

นอกจากนั้น ยังเกิดกระแสความสนใจพุ่งไปที่ตัวบุคคล ผู้มีสิทธิเลือกตั้งให้ความสำคัญต่อบุคลิกลักษณะที่โดดเด่นหรือบุญญาบารมีของตัวผู้นำ (charismatic leader) เหตุที่เป็นเช่นนี้เป็นผลมาจากปัจจัยดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นว่าเกิดการเปลี่ยนแปลง

ทางด้านอุดมการณ์และความภักดีที่มีแต่เดิมต่อพรรคการเมือง ผนวกกับการเติบโตของสื่อมวลชนสมัยใหม่ที่มีอิทธิพลในการนำเสนอข่าวสารที่เน้นตัวผู้นำทางการเมือง (Surel, 2002: 140-145; Edelman, 1988)

ในกรณีของออสเตรียบริบทเชิงโครงสร้างที่ทำให้พรรคการเมืองที่ใช้กลยุทธ์แบบประชานิยมประสบความสำเร็จมาจากปัจจัย 3 ประการ กล่าวคือ ประการแรก ภาวะการว่างงานที่เพิ่มขึ้นสูง ยุคของการจ้างงานอย่างเต็มที่ (full employment) ได้สิ้นสุดลง ประการที่สอง ประชาชนตกอยู่ในสภาวะตื่นตระหนกจากการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่รัฐต้องหันมารัดเข็มขัด ในขณะที่ประชาชนก็ว่างงาน และประการสุดท้าย การอพยพโยกย้ายของผู้คนจากประเทศอื่น ๆ ที่เข้ามาแสวงหาและแย่งชิงโอกาสในสังคมออสเตรีย (Muller, 2002: 162)

จากบริบทเชิงโครงสร้างดังกล่าว พรรค Freedom Party หรือ FPO จึงใช้โอกาสนี้สร้างความสำเร็จในการเลือกตั้งด้วยการใช้กลยุทธ์อ้างตัวว่าเป็นโรบินฮู้ดทางการเมือง ผู้อาสามาปลดปล่อยประชาชนจากรัฐบาล/นักการเมืองผู้ฉ้อฉล โดยประณามพรรค Social Democrat (SPO) และพรรค People's Party (ÖVP) ซึ่งครองอำนาจทางการเมืองมาอย่างยาวนานนับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ว่าให้การอุปถัมภ์ค้ำจุนเอื้อประโยชน์แก่คนจำนวนน้อย ขณะเดียวกันกลับทอดทิ้งประชาชน ไม่สนองตอบต่อความต้องการของคนเล็กคนน้อยที่ยากไร้ (Muller, 2002: 165)

นโยบายหลักของพรรค FPO ได้แก่ ประการแรก การต่อต้านอำนาจของสหภาพยุโรป (อียู) และต่อต้านการนำเงินยูโรเป็นเงินสกุลหลักของยุโรป ประการที่สอง ยึดอุดมการณ์เสรีนิยม ต้องการให้รัฐมีบทบาท อำนาจและขนาดที่ลดลง (less government) ขณะเดียวกันให้สิทธิเสรี ภาพของประชาชนมีมากขึ้น โดยเชื่อว่าหนทางที่ดีที่สุดในการช่วยเหลือประชาชนก็คือ การปล่อยให้ระบบตลาดเสรี ดังนั้นรัฐวิสาหกิจก็ดี หน่วยงานของรัฐก็ดี องค์กรให้ความช่วยเหลือก็ควรถูกยกเลิกหรือลดขนาดให้เล็กลงให้มากที่สุดแล้ว

หันไปส่งเสริมบทบาทของภาคเอกชนแทนที่ ประการที่สาม การต่อต้านผู้อพยพชาวต่างชาติ ภายใต้นโยบาย “Austria First” พรรคนี้ต้องการให้มีบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญให้ชัดเจนว่าประเทศนี้ไม่ต้องรับผู้อพยพชาวต่างชาติ และประการสุดท้าย พรรคนี้ให้ความสำคัญกับประชาธิปไตยโดยตรง (Direct Democracy) โดยเชื่อว่าเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม (Riedlsperger, 1998: 32-37)

กรณีของประเทศเยอรมนี เงื่อนไขที่ทำให้มีการนำกลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยมมาใช้เป็นผลมาจากการอพยพของคนเป็นจำนวนมากจากประเทศในยุโรปตะวันออกมาอยู่ในเยอรมนี หลังจากประเทศเหล่านี้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบอำนาจนิยมไปสู่ระบอบประชาธิปไตย ทำให้เกิดความรู้สึกต่อต้านไม่พอใจผู้อพยพที่เข้ามาอาศัยอยู่นอกจากนั้นยังมี สาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่เป็นผลมาจากกระบวนการทำให้เป็นสมัยใหม่ก่อให้เกิดวัฒนธรรมมวลชนที่ตั้งคำถามต่อชนชั้นนำรวมทั้งอุดมการณ์และความภักดีที่มีต่อพรรคการเมืองเดิมเกิดการเปลี่ยนแปลงจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ทำให้สถาบันเดิมเช่น คริสตจักร หรือสหภาพแรงงาน ที่เคยเป็นตัวกลางในการชี้นำพฤติกรรมเลือกตั้งมีอิทธิพลลดน้อยลงกว่าในอดีต (Winkler and Schumann, 1998: 105-106)

สหรัฐอเมริกา

กรณีของสหรัฐอเมริกา นอกเหนือจากขบวนการเคลื่อนไหวของชาวนาชาวไร่ที่นำไปสู่การจัดตั้งเป็นพรรคการเมือง People's Party ในยุคทศวรรษปี 1880-1890 แล้ว ในยุคสมัยปัจจุบันความเสื่อมถอยในศรัทธาที่มีต่อระบบพรรคการเมืองเดิม ซึ่งต่อสู้ขับเคี่ยวกันมาโดยตลอดระหว่างพรรครีพับลิกันกับพรรคเดโมแครตอันเป็นผลมาจากการสูญเสียความชอบธรรมก่อให้เกิดพรรคการเมืองและนักการเมืองที่ใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยมอย่างน้อย 2

พรรค แม้ว่าพรรคการเมืองที่ใช้กลยุทธ์เช่นนี้ไม่สามารถสร้างความสำเร็จในเวทีการเมืองอเมริกันเหมือนอย่างที่เกิดขึ้นในเวทีการเมืองยุโรปได้ก็ตาม คือ พรรค New Christian Right และพรรคของ Ross Perot โดยทั้ง 2 พรรคมีลักษณะร่วมกันคือ กลยุทธ์ทางการเมืองมีลักษณะเน้นตัวผู้สมัคร (candidate-centered) มากกว่าตัวพรรค (party-centered) หาเสียงด้วยการหยิบยกประเด็นปัญหา (issue-oriented) ในปัจจุบันมากกว่าการนำเสนอถึงนโยบายในระยะยาว (Lienesch, 1998: 243)

Perot ปรากฏตัวขึ้นในเวทีการเมืองสหรัฐฯ ในช่วงของการหาเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีระหว่างปี 1992-1996 เขาได้ใช้กลยุทธ์ทางการเมืองกุ่มะแนนความนิยมจากประชาชนที่กระแสรู้สึกต่อต้านรัฐบาล (anti-Washington) และต่อต้านการเมือง (anti-political) กำลังทวีสูงขึ้น เนื่องจากในขณะนั้นผู้นำรัฐบาล สมาชิกสภาองเกรสและนักการเมืองต่างเผชิญกับปัญหาวิกฤติความชอบธรรมทั้งจากการบริหารงาน และพฤติกรรมส่วนตัวที่อื้อฉาว Perot จึงใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยมด้วยการชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างจาก “การเมืองอย่างที่เป็นอย่าง” (politics as usual) เนื่องจากนักการเมืองผู้อยู่ในวงจรรออำนาจทั้งในวอชิงตันและสภาองเกรส ซึ่งเขากล่าวหาว่าเป็นผู้ก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในชาติเพราะนักการเมืองอาชีพเหล่านี้วางตัวห่างเหินจากปัญหาที่คนธรรมดาสามัญทั้งหลายกำลังเผชิญอยู่ และการเมืองกลายเป็นธนาภิการเมือง (money politics) ที่สะท้อนผลประโยชน์ของชนกลุ่มน้อยที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ ขณะเดียวกันได้ เสนอตัวเองว่าเป็นคนนอก” (outsider) วงจรอำนาจทางการเมือง สื่อสารทางการเมืองด้วยภาษาที่คนธรรมดาสามัญทั่วไปใช้ในชีวิตรประจำวันและอย่างตรงไปตรงมา อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกให้ ประชาชนเห็นว่า ปัญหาที่สลบซับซ้อนในทัศนะของนักการเมืองทั้งหลายนั้น สามารถแก้ไขได้ไม่ ยากด้วยวิธีการธรรมดาสามัญทั่วไป (Brown, 1997: 115-126)

ทวีปออสเตรเลีย

นอกเหนือจากภูมิภาคละตินอเมริกา ยุโรป และสหรัฐฯแล้ว ในทวีปออสเตรเลียได้เกิดสภาพการณ์ทางการเมืองดังกล่าวเช่นเดียวกัน กรณีประเทศออสเตรเลียบริบทเชิงโครงสร้างที่สำคัญที่เอื้ออำนวยต่อการใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยมคือการอพยพเข้าไปอยู่เป็นจำนวนมากของคนต่างชาติโดยเฉพาะคนเอเชีย นับตั้งแต่รัฐบาลประกาศยกเลิกนโยบายให้สิทธิพิเศษแก่คนผิวขาวหรือ White Australian Policy ขณะเดียวกันนโยบายของรัฐบาลยังให้ความสนใจต่อกระแสโลกาภิวัตน์ ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และพัฒนาความสัมพันธ์กับชาติในเอเชีย รวมทั้งยังมีนโยบายทางเศรษฐกิจตามอุดมการณ์เสรีนิยมใหม่

Pauline Hanson ฉกฉวยโอกาสจากบริบทเชิงโครงสร้างดังกล่าวมาเป็นประโยชน์ด้วยการใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยมจนกลายเป็นนักการเมืองที่โดดเด่นและได้รับความนิยมของชาวออสเตรเลีย โดยก่อตั้งพรรค One Nation Party นำเสนอตัวเองว่าเป็นปากเสียงของชาวออสเตรเลียซึ่งไม่ได้รับการเหลียวแลและใส่ใจมาอย่างยาวนานจากรัฐ พรรคนี้อุดหนุนและเคลื่อนไหวทางการเมืองให้ประชาชนต่อต้านกระแสโลกาภิวัตน์ หนีภัยจากอุดมการณ์ชาตินิยมโดยเฉพาะทางด้านเศรษฐกิจมาใช้เคลื่อนไหวทางการเมือง โดยพุ่งเป้าไปที่คนเอเชียซึ่งมีทั้งเป็นคนที่ย้ายถิ่นเข้าไปตั้งรกรากทำมาหากินในประเทศ และนักธุรกิจที่เข้าไปลงทุนในออสเตรเลีย ผนวกเข้ากับการส่งเสริมมาตรการกีดกันทางการค้าด้วยรูปแบบต่าง ๆ และนโยบายอื่น ๆ ที่ต้องการให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจให้คนในชาติมีงานทำ (Betz, 2002: 204 ; Johnson, 1998: 211-213)

ประเทศเพื่อนบ้านอย่างนิวซีแลนด์ก็ไม่แตกต่างจากประเทศออสเตรเลีย กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยมเกิดขึ้นภายใต้บริบทเชิงโครงสร้างที่เกิดการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากเดิมที่เป็นประเทศที่มีลักษณะเป็นรัฐสวัสดิการ แต่ในยุค

ทศวรรษปี 1990 กระแสของอุดมการณ์เสรีนิยมใหม่ ก่อให้เกิดการเปิดเสรีทางเศรษฐกิจ ลดการแทรกแซงจากภาครัฐ มีการแปรรูปรัฐวิสาหกิจ ให้สิทธิต่างชาติเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น รวมทั้งมีนโยบายต้อนรับการอพยพย้ายถิ่นเข้ามาตั้งรกรากในประเทศเพื่อดึงดูดนักลงทุนต่างชาติ

บริบทเชิงโครงสร้างดังกล่าวนี้เอื้ออำนวยต่อการเกิดและเติบโตของพรรคการเมืองที่ใช้กลยุทธ์ทางการเมืองแบบประชานิยม เมื่อ Winston Peters ก่อตั้งพรรค New Zealand First ด้วยการชูยุทธศาสตร์ทางการเมืองแบบชาตินิยมเช่นเดียวกับ Pauline Hanson ของออสเตรเลีย วิพากษ์นโยบายดังกล่าวของรัฐบาลว่าเอื้อประโยชน์ให้กับสถาบันการเงินและภาคธุรกิจขนาดใหญ่ เขามุ่งหาเสียงกับประชาชนที่ตกเป็นเหยื่อของการปรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสวัสดิการของรัฐ กลุ่มคนเหล่านี้ได้แก่คนวัยเกษียณที่รับเงินจากกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กรรมกรและคนทำงานที่มีรายได้ระดับล่างและกลาง รวมทั้งต่อต้านการอพยพและการเข้ามาลงทุนของต่างชาติ (Miller, 1998: 203-205, 208)

สรุป

กรณีตัวอย่างที่เกิดขึ้นในหลายประเทศทั้งในสังคมที่มีความก้าวหน้าทางการเมืองและเศรษฐกิจ และในสังคมที่ยังคงเผชิญกับปัญหาเศรษฐกิจและความวุ่นวายทางการเมือง เราจะพบถึงความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันระหว่างบริบทเชิงโครงสร้างทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ที่ตกอยู่ในสภาวะวิกฤติ ซึ่งเป็นปัจจัยหรือเงื่อนไขที่เอื้ออำนวยต่อการทำให้นักการเมืองฉกฉวยโอกาสใช้กลยุทธ์ทางการเมืองหรือนโยบายที่มีลักษณะประชานิยมเพื่อสร้างคะแนนนิยมให้กับตน ทั้งเพื่อการขึ้นสู่อำนาจและรักษาอำนาจเอาไว้

หนังสืออ้างอิง

- Betz,Hans-Georg.1998.'introduction' in *The New Politics of the Right : Neo-Populist Parties and Movements in Established Democracies*,edited by Hans-Georg Bets and Stefan Immerfall, Hampshire and London : Macmillan Press..pp.1-10.
- Brown,Gwen 1997."Deliberation and its Discontents: H.Ross Perot's Antipolitical Populism" in *The End of Politics? :Explorations into Modern Antipolitics*, edited by Andreas Schedler, London and New York: Macmillan Press,pp.115-148.
- Canovan, Margaret. 2002. Taking politics to the people: Populism as the ideology of Democracy. In Yves Meny and Yves Surel (eds.), *Democracies and the populist Challenge*, pp. 25-44. Hampshire and New York: Palgrave.
- Corradi, Juan E. 1985. *The fitful republic: Economy, society, and politics in Argentina*. Boulder and London: Westview Press.
- Edelman, Murray. 1988. *Constructing the political spectacle*. Chicago: The University of Chicago Press.
- Hayward, Jack(editor.)1996 *Elitism, Populism, and European Politics*. Oxford : Clarendon Press.
- Johnson, Carol 1998."Pauline Hanson and One Nation" in *The New Politics of the Right: Neo-Populist Parties and Movements in Established Democracies*,edited by Hans-Georg Bets and Stefan Immerfall, Hampshire and London : Macmillan Press.pp.211-218.
- Kaufman, Robert R. and Stallings, Barbara. 1991. *The political economy of Latin American populism*. In Rudiger Dornbusch and Sebastian Edwards(eds.), *The macroeconomics of populism in Latin America*, pp.15-43. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Larrain, Felipe and Meller, Patricio. 1991. *The socialist-populist Chilean experience, 1970-1973*. In Rudiger Dornbusch and Sebastian Edwards(eds.), *The macroeconomics of populism in Latin America*, pp. 175-221. Chicago and London: The University of Chicago Press.
- Lienesch, Michael 1998."Prophetic Neo-Populists: The New Christian Right and Party Politics in the United States" in *The New Politics of the Right : Neo-Populist Parties and Movements in Established Democracies*, edited by Hans-Georg Bets and Stefan Immerfall,Hampshire and London,Macmillan Press.pp.233-247.
- Malloy,James M. 1996"Authoritarianism and Corporatism in Latin America:The Modal Pattern" in *Democracy in Latin America:Pattern and Cycles*, Roderic Ai Camp (editor) Wilmington,Delaware:Scholarly Resources Inc. pp.121-137
- Meny,Yves and Surel,Yves.2002."The Constitutive Ambiguity of Populism" in *Democracies and the Populist Challenge*,edited by Yves Meny and Yves Surel. Hampshire and New York: Palgrave,pp 1-21.
- Miller, Raymond 1998."New Zealand First" in *The New Politics of the Right : Neo-Populist Parties and Movements in Established Democracies*, edited by Hans-Georg Bets and Stefan Immerfall,Hampshire and London,Macmillan Press.pp.203-210.
- Muller,Wolfgang C.2002."Evil or the 'Engine of Democracy'? Populism and Party Competition in Austria" in *Democracies and the Populist Challenge*,edited by Yves Meny and Yves Surel, Hampshire and New York: Palgrave,pp.155-175.
- Peralta-Ramos, Monica. 1992. *The political economy of Argentina: Power and class since 1930*. Boulder, San Francisco and Oxford: Westview Press.
- Riedlsperger, Max. 1998. *The Freedom Party of Austria: From protest to radical right populism*. In *The New Politics of the Right : Neo-Populist Parties and Movements in Established Democracies*,pp. 27-43, edited by Hans-Georg Bets and Stefan Immerfall, Hampshire and London : Macmillan Press.

- Roberts ,Kenneth M.1995 “Neoliberalism and The Transformation of Populism in Latin America : The Peruvian case” *World Politics* 48 pp.82-116
- Sachs, Jeffrey D. 1990 *Social Conflict and Populist Policies in Latin America*. San Francisco, California : An International Center for Economic Growth Publication.
- Surel, Yves 2002. *Populism in the French Party System*. In *Democracies and the Populist Challenge*,edited by Yves Meny and Yves Surel, Hampshire and New York :Palgrave, pp.139-154.
- Taggart,Paul 2002.“Populism and the Pathology of Representative Politics” in *Democracies and the Populist Challenge*,edited by Yves Meny and Yves Surel, Hampshire and New York :Palgrave, pp 62-80.
- Tarchi,Marco 2002.“Populism Italian Style” in *Democracies and the Populist Challenge*,edited by Yves Meny and Yves Surel, Hampshire and New York : Palgrave,pp.120-138.
- Winkler,Jurgen R. and Schumann, Siegfried.1998 “Radical Right-Wing Parties in Contemporary Germany” in *The New Politics of the Right : Neo-Populist Parties and Movements in Established Democracies*, edited by Hans-Georg Bets and Stefan Immerfall, Hamshire and London : Macmillan Press.pp.95-110.
- Wynia,Gary W.1982 *The Politics of Latin American Development*. London and New York:Cambridge University Press.

